

Beleidskompasformulier voor internetconsultatie

Titel:

Voorstel van wet tot wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie en enige andere wetten in verband met het instellen van een klokkenluidersregeling voor de rechtspraak (Wet klokkenluidersregeling rechtspraak)

∞ Wie zijn belanghebbenden en waarom?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- Wie zijn direct of indirect belanghebbenden bij het betreffende vraagstuk?

Belanghebbend omdat zij op basis van deze regeling een melding van een vermoeden van een misstand kunnen doen: alle medewerkers die bij of ten behoeve van de rechterlijke organisatie werkzaam zijn. Dit zijn de tot de rechterlijke macht behorende instanties (de rechtbanken, de gerechtshoven, de Hoge Raad, de Raad voor de rechtspraak), de rechterlijke instanties die belast zijn met bestuursrechtspraak (de Centrale Raad van Beroep, het College van het Beroep voor het bedrijfsleven en de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State), en een bredere groep van professionals die in verband met hun werk regelmatig te maken hebben met de rechterlijke organisatie (denk aan stagiaires, zzp-ers).

Uitvoering van de regeling: de procureur-generaal bij de Hoge Raad, de Hoge Raad, de vice-president van de Raad van State, de voorzitter van de Afdeling rechtspraak van de Raad van State, het Huis voor Klokkenluiders.

Anders

De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak i.v.m. het vereiste van instemming met de regeling.

- Wie beschikken er over relevante kennis over en ervaring met het vraagstuk?

Het Huis voor Klokkenluiders

De Hoge Raad in verband met ervaring met de uitvoering van de externe klachtenregeling van de Rechtspraak. De Raad van State in verband met de uitvoering van de klachtenregeling voor de Raad van State.

- Op welke wijze zijn belanghebbenden tot nu toe in de verschillende fasen van het beleidstraject betrokken?

De Raad voor de rechtspraak, NVvR, Parket-generaal, de Hoge Raad en de Raad van State zijn vanaf de voorbereiding van het wetsvoorstel structureel betrokken geweest. Het Huis voor Klokkenluiders is incidenteel bevraagd.

1. Wat is het probleem?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat is het probleem?

Onderzoek door een externe organisatie, zoals het Huis voor klokkenluiders, naar een melding van een vermoeden van een misstand binnen de rechtspraak, kan op gespannen voet staan met de bepaling in de Grondwet dat toezicht op rechters alleen door rechters zelf mag worden uitgeoefend (artikel 116, vierde lid, Grondwet). Vanuit deze achtergrond sluit de huidige Wet bescherming klokkenluiders rechters uit van het doen van een melding bij het Huis voor klokkenluiders, waarmee er op dit moment voor rechters geen externe meldingsinstantie is.

Daarnaast is het op dit moment wél mogelijk dat meldingen bij het Huis voor Klokkenluiders worden gedaan die betrekking hebben op de rechtspraak, en die het rechterlijk ambt kunnen raken. Onderzoek door het Huis naar een dergelijke melding is - ook met het oog op art. 116, vierde lid, Grondwet - onwenselijk.

b) Wat zijn de oorzaken van het probleem?

Zie onder 1a).

c) Wat is de omvang van het probleem?

De omvang is, in termen van het aantal meldingen, gering. Er zijn sinds de oprichting van het Huis voor Klokkenluiders nog geen meldingen ontvangen die zien op de rechtspraak. Maar ook bij de rechtspraak kunnen vermoedens van misstanden voorkomen. Daarom is het belangrijk dat er ook voor de rechtspraak een externe meldingsmogelijkheid voor vermoedens van misstanden komt.

d) Wat is het huidige beleid en wat heeft de evaluatie opgeleverd?

Op dit moment kent de rechtspraak slechts een interne meldingsmogelijkheid.

e) Wat gebeurt er als de overheid niets doet (Nuloptie)? Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Als er niets wordt geregeld, dan blijft de huidige, onwenselijke, situatie onder a) voortbestaan. Overheidsinterventie is nodig omdat nieuwe bevoegdheden (van de PG HR, de VP RvSt en de Vz ABRvS) in het leven worden geroepen die een wettelijke grondslag vereisen.

2. Wat is het beoogde doel?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de beleidsdoelen?

Voorzien in een externe meldingsinstantie voor het melden van een vermoeden van een misstand voor de rechtspraak en voor de Raad van State.

- b) Aan welke [duurzame ontwikkelingsdoelen \(sustainable development goals, SDG's\)](#) en [brede welvaartsuitkomsten](#) dragen de doelen bij?

16 Vrede, justitie en sterke publieke diensten.
Thema's brede welvaart: Veilige en vreedzame samenleving; capabele en verantwoorde instituties.

3. Wat zijn opties om het doel te realiseren?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn kansrijke aangrijpingspunten om het doel te realiseren?

Het doel kan slechts op één manier worden gerealiseerd, namelijk door de instelling van een externe meldinstantie voor de rechtspraak. Met het oog op artikel 116, vierde lid Grondwet mag toezicht op rechters alleen door rechters plaatsvinden. Daaruit volgt dat onderzoek naar een melding van een vermoeden van een misstand binnen de rechterlijke organisatie slechts door een orgaan behorend tot die rechterlijke organisatie kan plaatsvinden. Vanuit dit principe is ook de uitvoering van de externe klachtenregeling voor de rechtspraak (artikelen 13a - 13g Wet RO) belegd bij de PG bij de Hoge Raad (onderzoek) en de Hoge Raad (oordeel). Ook daar geldt immers dat het onderzoek naar en het oordeel over een klacht tegen een rechter slechts plaats kan vinden door een instantie die deel uitmaakt van de rechterlijke organisatie. Met het Wetsvoorstel klokkenluidersregeling rechtspraak wordt op deze bevoegdheden van de PG HR en de HR aangesloten. Hetzelfde geldt voor de aanwijzing van de vice-president van de Raad van State en de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak als meldingsinstantie voor de Raad van State. Voor het in het leven roepen van deze bevoegdheden is wetswijziging noodzakelijk.

- b) Wat zijn, gegeven de aangrijpingspunten, kansrijke beleidsopties?

Zie onder 3 a)

- c) Wat is de [beleidstheorie \(doelenboom\)](#) per kansrijke beleidsoptie?

Zie onder 3 a)

4. Wat zijn de gevolgen van de opties?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de verwachte gevolgen per beleidsoptie?

Met de inrichting van een externe meldingsinstantie voor het melden van vermoedens van misstanden wordt voldaan aan de daarop ziende verplichting uit de Wet bescherming klokkenluiders en wordt tevens voldaan aan de eis uit de Grondwet dat toezicht door rechters slechts door rechters mag plaatsvinden.

- b) Welke [verplichte toetsen](#) zijn van toepassing en wat zijn daarvan de uitkomsten (voor zover bekend)?

Regeldruktoets
Data Protection Impact Assessment (DPIA)

5. Wat is de voorkeursoptie?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat is het voorstel?

Inrichting van een externe meldingsinstantie voor het melden van een vermoeden van een misstand voor de rechtspraak.

b) Hoe houdt het voorstel rekening met:

- [doeltreffendheid](#) en [doelmatigheid](#);
- uitvoerbaarheid voor alle relevante partijen (inclusief [doenvermogen](#), [regeldruk](#) en [handhaving](#));
- brede maatschappelijke impact?

Doeltreffendheid: aanwijzing van de PG HR als externe meldingsinstantie voorziet, gezien het bepaalde in art. 116, vierde lid GW, op de beste manier in de behoefte aan een externe meldingsmogelijkheid voor het melden van het vermoeden van een misstand voor de rechtspraak. Deze mogelijkheid ontbreekt op dit moment.
Doelmatigheid: de functie van externe meldingsinstantie sluit aan bij de huidige functie van de PG HR in de uitvoering van de externe klachtenregeling van de rechtspraak. De PG HR en zijn medewerkers zijn dus reeds bekend met de uitvoering van dergelijke werkzaamheden.

c) Wat zijn de risico's en onzekerheden van dit voorstel?

Indien sprake zou zijn van een toename van het aantal meldingen, kan blijken dat de capaciteit van de Hoge Raad en/of de Raad van State onvoldoende is voor een zorgvuldige uitvoering van de regeling.

d) Hoe ziet de voorgenomen [monitoring en evaluatie](#) eruit?

De werking in de praktijk van de regeling wordt gemonitord door de Hoge Raad en de Raad van State. Mocht blijken dat de capaciteit van de Hoge Raad en/of de Raad van State onvoldoende is voor een zorgvuldige uitvoering, dan kan dit aanleiding zijn het beschikbare bedrag aan te passen.